

C. kr. pošti!

Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhausgasse 84.

PROSTA
VODI
POT K
SVOBODI!

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto . . . . . 4:40 K
za pol leta . . . . . 2:20 K
za četrť leta . . . . . 1:10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 18. in 19.

V Trstu, 1. oktobra 1914.

Leto VII.

Članom pravovarstvenega in strokovnega društva na znanje.

Centralno društveno vodstvo je na seji dne 16. septembra t. l. sklenilo, neizpremenjeno izplačati posmrtninsko odpravnino, tudi vsem onim članom H. U., ki stoje v vojski. Kdor je toraj redno vplačeval članarino in posmrtninski prispevek, je deležen po pravih določene podpore. Zato določeni zaklad bo vsled tega sklepa mnogo trpel. Vodstvo upravičeno pričakuje, da bodejo člani z navdušenjem pozdravili ta sklep in pridobivali odpravninskemu zakladu vedno večje število članov.

Če se sodrugi potrudijo, bode društveno vodstvo zamoglo izvrševati prevzete dolžnosti nele napram v vojski stoječim sodrugom, temveč tudi napram vsem ostalim.

Solidaritetni čut, mora biti ravno v teh težkih in vsodepolnih časih mnogo bolj razvit kakor v normalnih, vsled česar pričakujemo, da ostanejo vsi člani zvesti svojemu društvu. Mi smo na straži in branimo interese železničarskega osebja. Vsi oni železničarji, kateri še niso organizirani, se bodejo morali prej ali slej prepričati, da je ravno v teh težkih časih dvojna potreba pripadati organizaciji. Toraj vsi avstrijski železničarji stopite v organizacijo, podpirajte jo, da bode tudi ona zamogla izvrševati prevzete dolžnosti.

Konečno se je sklenilo uvesti nabiranje zaklada iz katerega se bode podpiralo revne železničarske družine. Nabrane zneske obelodaniti »Eisenbahner« in »Železničar«. Železničarji nabi-

rajte tudi pri onih privatnih osebah, katere imajo stike z vami.

Natančna pojasnila dobe potom okrožnice vse krajevne skupine.

Bratski pozdrav

centralno društveno vodstvo.

Naše dolžnosti med vojno.

Globoke brazde zareže vojna v vse javno in državno življenje, brazde, ki jih ne zravna čas tako kmalu. Najobčutnejše zadenejo vojne posledice narodno gospodarstvo, in v dneh vojne ima narodno gospodarstvo vse težje dolžnosti kakor kdaj prej in izvrševati mora težje naloge kakor v najhujših dneh krize v mirnem času. Zato je tudi povsem naravno in vsakomur razumljivo, da teže vojni učinki predvsera tudi naše strokovne odgornizacije, ki so važen člen vsega gospodarskega življenja in odlične naprave socialnega ustroja. Strokovne organizacije ne občutijo še tako silno izgubo članov, ki so bili vpoklicani pod zastavo, vse bolj jih zadene brezposelnost. Proizvajanje predmetov, ki niso neobhodno potrebni za življenje, pada in skrčenje transportnih sredstev, potrebno vsled prevažanja mobilizirancev, je nadaljni vzrok, ki ovira izmenjavo blaga. Naravna posledica tega je, da imajo silno težke dneve one strokovne organizacije, katerih člani so bili zaposleni v zasebni industriji. Te organizacije niso izgubile le ogromnega števila plačujočih članov, temveč morajo svoje finančne sile vsled strašne brezposelnosti nategniti do skrajnosti.

po tvoji podobi kakor pa jih pobije moj nasprotnik!« Že vem, kaj storim. Tako zaprem nebeška vrata, da ne pride noben prašek skozi nje in da ne pride najmanjša beseda semkaj: »Daj, da pobijemo Francoze!« »Daj, da pobijemo Nemce!«

Sveti Peter se skloni hropeč in dvigne cent težko ključavnico, a v tem že priskaklja lehnih korakov sveti Denis iz Remsa in kliče brez sapa: »Prihajam z vsem spremstvom, prijatelj Peter, javite me takoj pri Najvišjemu! Naznaniti mu moram udanost in molitev 39 milijonov francoskih katoličanov za zmago nad nemškimi Hohenzollerji.

Odpri Peterček! kriči sveti Mihael, ki je prihrumel s svojo veliko zastavo tako, da so se stresali nebeški stebri. Odpri, Peterček! Odpri na stežaj! Duh lipske vojne hoče v nebo; moja velika, zedinjena Nemčija moli za zmago nad dednim sovražnikom!

So že tukaj, norci! mrmra Peter, počasi se umikajoč.

Jaz moram prvi notri; jaz moram imeti povod prednost, kliče sveti Denis in tišči proti durim.

Zadnji boš, pa še brco dobiš! Glej Ems ob Lani! Tako se krohoče sveti Mihael in sune z drogom zastave svetega Denisa.

Ali gospoda, pomislita vendar, da sta svetnika! pravi Peter.

Vse te okoliščine ne zadenejo tako silno in globoko železničarsko organizacijo, čeprav je bilo odpuščenih tudi mnogo železničarjev, ki niso še v trajnem delovnem razmerju z železniško upravo. Odstupitev železničarjev pa ravno sedaj, ko morajo izvrševati železnice mnogo več dela kakor v mirnem času, ni upravičena. Ali na neko drugo okoliščino, ki izvira iz notranjega ustroja železniškega obrata in ki je napravila v marsikateri naših krajevnih skupin nered in zmešnjavo, moramo opozoriti, namreč na to, da je moralo mnogo železničarjev zapustiti svoje dosednje bivališče. Vsled tega so nekatere skupine oslabele. Poleg tega so pa v organizacijah tudi ljudje — žal, da so v vsaki organizaciji taki ljudje — ki tolmačijo popolnoma napačno sedanji, le navidezni mirni organizacijski potek in ki pravijo, da je ustavljeno vse delo v organizaciji. In iz tega sklepajo, da ni treba plačevati prispevkov. To naziranje o delovanju naše organizacije je seveda popolnoma napačno in naši člani, ki so pazno zasledovali naše delo zadnje tedne, vedo, da deluje organizacija ravno tako kakor je delovala poprej in da je prevzela še večje dolžnosti kakor v dnevih miru. Zato izrabljajo sedanjo situacijo tudi le oni člani, ki niso bili nikdar naši z vso dušo, ki niso nikdar pojmovali resno velike naloge strokovne organizacije, ampak katerim je bila organizacija le molzna krava v dosego lastnih, sebičnih koristi. Ti člani so pobegnili sramotno, ker niso v stanu vztrajati v zvestobi in udanosti tudi v težkih časih, v časih, ko jim ne more prioriti organizacija koristi, ki se izražajo v svetlih kronah.

Nasprotno pa moramo s ponosom poudarjati, da se je izkazala večina naših članov v teh hudih

Kaj svetnika, ugovarja sveti Denis; čemu pa so svetniki kakor za to, da protežirajo interese nesvetih ljudi.

In ta hoče biti katoličan, mrmra sveti Peter; saj govori kakor krivoverec.

Sveti Mihael žvižga delavsko koračnico. Naprej! Ne obotavljaj se, javi me Gospodu, Peter! Mnogo milijonov Nemcev naznani. Zmaga mora biti naša, hudič naj me vzame.

Zmaga in nemški Mihael! Da ne počim! Jaz sem naročen na zmago za vse večne čase. Gospod, oglejte me od vseh strani, jaz sem nepremagljiv. Jaz sem Galec — bil sem Breuus in sem premagal Rim. Jaz sem Romanec — bil sem Cezar in sem premagal Galice. Jaz sem Frank — bil sem Klodvig in sem premagal Galice in Romane. Vedno sem nepremagljiv!

Kdo si, kaj si pa bil? Žaba si, ki se napihuje do orla, medtem ko sem jaz prespal tridesetletno vojno in nekoliko zaspal. Kadar se je razvila nemška državna zastava z znanim strašnim Mihaelom, tedaj so strahotno kričali od Sicilije do Severnega morja: »Nemški Mihael prihaja!« in splazili so se v pasjo luknjo. Jaz sem veliki narod, in ti francoski palček si bil šele drugi veliki narod, bore srednja reč, dokler sem jaz spal. To si pozabil palček, in sedaj slepariš s svojo velikostjo. Proč, prostor!

LISTEK.

Nevtralnost v nebesih.

Saj sem si mislil! To bo lepa reč, je godrnjal sveti Peter, zroč od nebeških vrat na zemljo. Obrisal je še svoja rožena očala. Da, prav sem bil slišal in prav videl, žal! Na Francoskem izpostavljajo Najsvetejše in prirejajo procesije, da jim podeli Bog zmago. V Nemčiji odreja Viljem splošen dan pokore in molitve, »da nas popelje Bog v tej vojni k zmagi.« Nepoboljšljivi so ti ljudje! Iz starih izkušenj bi že davno lahko vedeli: Nebesa so nevtralna in ostanejo nevtralna. To bi bila tudi res čedna nebesa, ki bi se odločila za to ali ono stranko! Ampak ne, vedno vlačijo nebesa v svoje kavsarije — z ono nesvetostjo človeških strasti, ki ravno oddaljujejo od nebes! Vse žalbe ne pomagajo tem ljudem. Kar čudim se, od kje jemlje stari Gospod toliko potrpežljivosti. Če mu pa le enkrat poide! Ljubezen sem, ljubezen tie; prav dosti ne zaupam novemu testamentu in bojim se, da nastopi zopet reakcija iz preteklih dob, splošen potop iz pentatevha. Stari Gospod se vedno razkači pri teh vojnih molitvah: »Dodeli mi, o Gospod, da pobijem na naši strani vse več ljudi, ki so ustvarjeni

časih in da je ta večina pokazala sedaj dejansko, da je seme socializma obrodilo v njihovih dušah stoteri sad. Ti člani niso pozabili, koliko da jim je priborila organizacija v mirnih časih in niso pozabili, da je posameznik močan le tedaj, če je združen v čili organizaciji. Ti člani tudi vedo, da bo v bodoče dosegla velike uspehe le močna organizacija in da ne smejo sedaj izpodkopati temelja za delo v bodočnosti. Vsi naši člani naj si zapomnijo to, da priznavajo tudi meščanski učenjaki našim organizacijam veliko kulturno nalogo in da smatrajo naše organizacije za važen činitelj v splošnem socialnem življenju in napredku. In sami naj cenimo naše delo, ki smomu žrtvovali toliko, nižje kakor naši nasprotniki? In sedaj naj zapustimo ognjišče in središče našega napredka samo zato, da ni treba plačevati oni bori prispevek? Sramota onemu, ki pobegne sedaj, kjer ni poguma in napredka! Vsem našim zvestim članom pa bodi vodilo: Točno plačevati prispevke, da ohranimo za dneve po vojni ponosno stavbo naše organizacije nepoškodovano. Kdor je razredno zaveden delavec, kdor je z dušo in srcem socialist, ta ne zapuša organizacije!

Vojna in delavstvo.

Kadarkoli smo govorili v mirnih časih o vojni, smo bili prepričani, da ne dosežejo nas nikdar strahote moderne vojne in naravnost blazna se nam je zdela misel, da prepreže vojni ogenj kdaj vso Evropo. No, sedaj so postale te grozne misli trdo dejstvo, z ognjem in mečem pišemo zgodovinske dogodke leta 1914. In nihče ne raziskuje danes pravih vzrokov svetovne vojne, vse preobvladujejo vojni dogodki in le ti se nam zde v sedanjih dneh bistvo življenja, vse drugo, kdo je provzročitelj, kdo bi bil lahko zadržal grozno zlo, vse to je sedaj postranskega pomena. Zavednemu, organiziranemu proletariatu pa ne pristojata, da drvi v sedanjih burnih časih čez drn in strn za razgretimi nacionalisti, ki izkoriščajo te dneve v svoje, ne vedno čedne namene. Naša sveta naloga je, da raziščemo trezno nasproti vsem drugim slojem in strankam bistvo sedanje svetovne vojne.

Stališče, ki ga zavzema socialistično delavstvo vsega sveta napram vojni, smo razjasnili že v nešteti člankih in socialistični znanstveni pisatelji so razložili že v vseh jezikih prav temeljito, zakaj da je, zakaj da mora biti delavstvo proti vojni. Organizirano delavstvo nasprotuje načelom vsaki vojni in tega tudi nikdar ni prikrivalo. Kolikokrat smo naglašali, da poostruje imperializem, ta brezmejni pohlep po kar najširši vladi, ki postaja od leta do leta po vseh kapitalističnih državah čim odločnejša sila, nasprotstva med poedinimi državami. Tudi sedanja vojna ima pred vsem svoj izvor v gospodarskem interesnem nasprotstvu in vsi dogodki pred prvim strelom v sedaj vojni so bili le zadnji sunki.

Narodno gospodarstvo v Nemčiji je dospelo zadnja desetletja do ponosnih višin in blagodejni vpliv tega uspevanja se je razlival tudi v našo dr-

žavo. Na podlagi tega narodnega gospodarstva je vzcvetela mogočna industrija in to je bil pogoj za silni razvoj in čvrsti napredek delavskega gibanja v Nemčiji. V teku tega razvoja, v zadnjih štiridesetih letih, si je s trdom in žrtvami priborilo delavstvo nekaj politične svobode in v neumornem boju si je izboljšalo svoj gospodarski položaj, z neumornim delom je stremelo proti gospodarski osvoboditvi. Res je, da sadovi niso v sorazmerju z žrtvami in delom, ali delavstvo ve, da si zamore osvajati le korakoma, zakaj nasprotniki njegovi so močni in vztrajni. Ali kamorkoli pogledamo v svetovne države, kjer vlada ustavno življenje, povsod tam vidimo, da postaja delavstvo tudi politično vedno važnejši faktor. Seveda ni sedanja oblika ustavnih držav kakršni sta Avstrija in Nemčija, ideal delavskega razreda, ali edino ta oblika držav daje možnost za nadaljni razvoj in za nadaljne uspehe. Čim bolj demokratična so načela, po katerih se odločuje usoda države in njenega ljudstva, temveč poročta je za krepak razvoj narodnega gospodarstva. Države s splošno in enako volilno pravico imajo mnogo več izgledov za pomnožitev splošnega ljudskega blagostanja kakor avtokratične države, kakršna je Rusija, ki ima skrajno nezadovoljno ljudstvo, o čemer nam pričajo neprestane revolucije v tej obsežni državi. Rusija je bogata dežela v vsakem oziru in ima vse pogoje, da postane v doglednem času kapitalistična velisila kakršni sta Nemčija in Anglija. Samo ena velikanska zapreka je v Rusiji na potu do tega cilja, to je ruski absolutizem, ono zatiranje vsake svobode. Ruski car noče svobodnih državljanov, temveč sužnje. Seveda ne vidi zaslepljeni carski absolutizem, da je nesvoboda ruskih državljanov mogočna zapreka na potu do kapitalistične velisile. Nasprotnik se mu zdi le Nemčija in zato jo hoče zatreti, spraviti s sveta z vso silo. Ruski carizem in absolutizem je dobil v Angliji enakomislečega zaveznika. Še bolj kakor Rusija se boji Anglija gospodarsko močne Nemčije. Anglija se ne boji Nemčije le kot konkurenta, temveč tudi kot konkurenta na gospodarskem polju v Afriki in Aziji, kjer imata obe državi cvetoče kolonije. To so v bistvu razlogi, ki so pripeljali do današnje katastrofe.

Delavstvu je ta vojna grozna, resen opomin, zakaj delavstvo trpi največ vsled sedanje vojne. Ta vojna bo delavstvu bodrilo, da zastavi tedaj, ko se povrne mir, vse svoje sile za razširjenje svojih organizacij, zakaj organizacija je moč, in moč je, ki odločuje v kapitalističnih državah.

Sodrugi na Zidan. mostu, pozor!

Predsednik Firm je prestavljen; njegovo mesto je prevzel Šuster Fran, skladišni sluga, Zidan most, na katerega se obračajo sodrugi v vseh društvenih zadevah.

Tajništvo.

Delavci na avst. železnicah ob času vojne.

C. kr. trgovinsko ministrstvo izdaja odlok za odlokom in pozivlja podjetnike, naj obdrže delavce in naj ne povečujejo armado brezposelnih. To je vse dobro in lepo, ampak še lepše bi bilo, če bi država z dobrim zgledom v lastnih obratih bodrila podjetnike. Žal, da moramo konstatirati, da dobivamo vse polno pritožb, ki dokazujejo ravno nasprotno. Prepričani smo, da store posamni predstojniki in načelniki, ki nimajo zmisla za sedanje socialne razmere, mnogo več kakor pa je ljubo c. kr. železniškemu ministrstvu. Pa ne glede na te primere, ostane vedno še mnogo, kar izziva upravičeno kritiko.

Uprava južne železnice se sklicuje pri odpuščanju delavcev in pri reduciranju zaslužka na odredbe c. kr. železniškega ministrstva, da je treba varčevati. Tako je bilo odpuščenih na Rakeku osem subakordantov, v Trstu pa okolo 120. To je res velikanski »prihranek« za južno železnico! V zaglavju varčevanja spada tudi modra odredba, da delajo vrhstavnih delavci le po tri dni na teden. Državna železnica in druge imajo sedaj prav gotovo mnogo dela za vrhstavnih delavce in vendar so prenehala ta dela in vsled tega je obsojenih nešteto delavskih družin na stradanje. To vse bi bilo lahko izostalo, če bi bilo na gotovih mestih železniške uprave več zmisla za sedanje bedne razmere delavskih družin, zakaj vrhstavnega dela je dovolj in za delavnice, kurilnice, postaje itd. je tudi dela v izobilju.

Tudi to ni potrebno, da delajo v delavnicah južne železnice kakor v Mariboru, Ptuj in drugod le tričetrtine dneva. Dela je dovolj in dobi se ga lahko vedno za vse pridne roke, kar jih je na razpolago.

V progovzdrževalnem rejonu Polje češke severne železnice sta bili doslej dve partiji delavcev po 24 mož. 1. avgusta, torej takoj po napovedi vojne Srbiji, so zmanjšali ti dve partiji za polovico. Poleg tega pa tudi onih 24 mož, ki so jih bili obdržali, ne dela toliko kakor prej. Vsak dan počiva 6 mož in to pomenja za vsakega moža dva dni izgube na teden. Pripomniti je treba, da ne manjka pri tej sekciji prav nič dela. Tudi vsi profesionisti, zaposleni pri tej akciji, so od 10. avgusta dalje brez dela. Med temi so nekateri, ki imajo že po 24 službenih let. Dalje delajo v Dečnu postajni delavci in delavci na progi le po tri dni na teden. V Mauthhausnu so odpustili takoj vse mlajše vrhstavnih delavce. Pri progovzdrževalni sekciji Celovec so odpustili 25 delavcev, od teh je bilo 14 stalnih, na 14 dni. Namesto teh so pa nastavili 50 črnovojnikov, ki opravljajo delo odpuščenih delavcev.

V delavnici Homutov, od kjer je odšlo približno 180 delavcev k vojakom in je torej že znatno zmanjšalo število delovnih rok, je napovedal vodja, da skrči obrat. Da primanjkuje dela, tega ne more trditi nihče, kajti 30 strojev čaka na popravila, poleg tega mnogo osebnih voz itd. Železniška uprava menda ne misli na to, da so izročeni njeni delavci največji bedi, če ostanejo doma brez dela. V delavnici v Podmoklih (državna železnica) so naznanili 22. avgusta onim delavcem, ki dobivajo dnino, da bodo delali odslej le po 4 dni na teden. V Brnu (c. kr. vzhodna železnica) so odpustili 14 pomožnih zaviračev in več skladišnih delavcev. Tudi progovzdrževalna sekcija Wischau je odpustila mnogo delavcev in mnogo delavcev dela le nekaj dni na teden. V Feldkirchu so odpustili sedem ključarjev, ki delajo na mostu za dnino in le tri so obdržali. Dela je pa veliko. V kurilnici v Hebu so trije ključarji, od katerih se izmenjavata dva pri delu. Pri progovzdrževalni sekciji Selzlat se menjaajo delavci vsak drugi teden, zato so pa za vrhstavnih delo poklicali črnovojnike, ki niso službovali. Od teh je mnogo takih, ki so v svojih prejšnjih poklicih mnogo več zaslužili kakor sedaj in poleg tega še odjedajo kruh vrhstavnim delavcem, od katerih imajo nekateri že 20 službenih let in še več. Pri kurilniški ekspozituri Saalfelden so zmanjšali partije za do-
našanje premoga na štiri delavce. Tem so naložili 12—24 urni delovni turnus. Plačajo jim pa le oni čas, ko so faktično na delu, tako da zaslužijo v treh dneh le 2 in pol šiltov. Vsled tega je ovi-

Danes stegujem jaz ude in če steguje nemški Michel, potrebuje prostor na svetu! Zgubi se iz evropskega ravnotežja, pedenj-mož!

Izdajalec! Nezvesti! Lopov! kriči sveti Denis in razvija svojo zastavo. Ali sveti Mihael je bil že davno razvil svojo zastavo, zastavi sta burno plapolali, sveti Peter se je zamotal med plahro, padel na tla in klical na pomoč.

Tedaj se odpro vrata nebeška. — Gospod pride.

Kaj je?

Zmago, o Gospod, za Francoze, ki tvoje sveto ime . . . . .

Zmago, o Gospod, za Nemce, ki tvoje sveto ime . . . . .

Gospod se smehlja. »V hiši mojega Očeta je mnogo stanovanj«, tako je dejal moj edino rojeni Sin; ali sedaj vidim, da je za dobro preskrbljeno hišo le še premalo stanovanj. Potrebujemo oddelek za umobolne, ali vsaj zdravilišče z mrzlo vodo. Peter, napravi načrt in proračun.

Pri besedi »proračun« je Peter skremžil obraz in dejal boječe: Gospod, ali ne bi bilo za razgrete buče dovolj nekaj mokrih oblakov?

Moj Bog! Moja žetev je že itak slaba in ta govori še o mokrih oblakih! Ali ni v nebesih nobene

pravičnosti več? Ali zato protežiram stolico sv. Petra, ti nehvaležnež, in tvoje sveto mesto in ostanke tvojega patriotizma in delam čudeže pri Mentani za tvojo ubogo brezmočno starost — jaz, jaz, sveti Denis iz Remsa, ki sem pravzaprav v nebesih kakor na zemlji . . . . .

Ne godrnjaj! zakliče Gospod z mogočnim glasom. Ne vlecite nebes v vašo igro! Pretepajte se kakor se hočete, na vaši znoreli zemlji, ampak nebesa ostanejo nevtralna, pa konec besedi.

Sveti Denis je sladko nategnil obraz in mrmral: Saj več nikakor nočem. Če ostanejo le nebesa nevtralna, tedaj morajo zmagati moji Francozi.

Sveti Mihael mrmra: »Ne godrnjati«, je dejal. O, on je dober Nемец! Samo pred ljudmi se kaže takega, v srcu je naš.

Uslišal je naše molitve, sta dejala oba skupaj in odšla.

Gospod in Peter pa sta gledala dolgo za njima, pogledala sta se, zmajajoč z glavo in dejala smejoč: Nepoboljšljivci!

25. julija 1870.

Ferdinand Kürnbergger.

(Iz zbirke »Siegelringe«.)

ran tudi ves promet, ker morajo čakati stroji po več ur na progah.

Seveda noče uprava južne železnice zaostati v tem oziru za upravo državnih železnic in zato je izdala odlok, da naj delajo od 30. avgusta dalje pri vzdrževanju proge le pol dneva in da se plača delo na ure.

Pri progovzdrževalni sekciji Maribor (južna črta) so od 24 vrhstavnih delavcev izločili polovico in sicer od 4. avgusta dalje. 12 delavcev dela en teden, drugi teden pa ostalih 12 delavcev. Razen tega so nastavili po tamošnjih skladiščih 300 črnovojnikov. Ali ne bi bili mogli nastaviti namesto črnovojnikov preostalih vrhstavnih delavcev? Država je vpoklicala črnovojnike pač za vse druge namene kakor pa za to, da odjedajo kruh železničarjem.

Tudi v Beljaku (južni kolodvor) delajo vrhstavnih delavci le po en teden v izmenj. A ravno v Beljaku je za vrhstavnih delavcev dela čez glavo.

Nestalni vrhstavnih delavci sekcije Inomost bodo odpuščeni kakor je naročilo stavbno ravnateljstvo južne železnice. Nestalnim vrhstavnim delavcem preti seveda povsod odpust. Tako postopnje je bilo rečeno skrajno brezobzirno in povečava po nepotrebnem že itak veliko brezposelnost. Tukaj bi lahko napravila red vojaška uprava, ker ravno njej mora biti mnogo na tem, da bodo proge v dobrem stanju. Če pa bodo železniške uprave tako odpuščale vrhstavnih delavce, tedaj je zelo dvomljivo, če bodo proge dobre. Dalje naj pa južna železnica upošteva tudi to, da delavci ne morejo živeti ob vedno večji draginji ob polovičnem zaslužku.

Upajmo, da bodo vse merodajne oblasti uvidele, da je skrajno brezvestno odpuščati sedaj nestalne delavce, od katerih dela mnogo že po sedem, deset let, a še vedno niso stalni. Tudi skrženo delo je slaba pomoč v teh težkih dneh. Država naj daje drugim podjetnikom dober vzgled in naj ne odpušča po nepotrebnem delavce.

Doklade vlakospremnega osebja v vojnem času.

Nemški cesar se je javno zahvalil nemškimi železničarjem »od ravnatelja do zadnjega delavca« za točno delo, ki so ga bili opravili ob času mobilizacije. V Avstriji so naznanili železničarjem, zlasti vlakospremnemu osebju, službo, ki naj jo opravljajo v vojnem času. To službo opravljajo avstrijski železničarji prav tako vestno kakor jo opravljajo železničarji v Nemčiji. Nihče se ne more pritoževati v Avstriji nad železničarji, ki so zastavili vse svoje sile, da se vrši promet točno in brez zaprek v vojnem času. Ampak neprestano prihajajo pritožbe uslužbencev na avstrijskih železnicah, da se v teh izrednih časih ne postopa prav nič izredno z njimi. Vlakospremnemu osebju, ki ga določujejo na Dunaj — kar ni bilo v mirnih časih nikdar — dobi 1 K doklade za prenočišče. Ker mora pa to osebje spati čez dan, ne dobi nikjer za 1 K ležišča. V krajih, kjer jim pa pripravijo ležišče, pa pripravijo le golo slamo in iz Galicije poročajo celo, da kolodvorski restavratiji ne dovoljujejo tujemu železniškemu osebju režijskih cen.

Najpogostejše so pa pritožbe zaradi zaračunavanja voznih pristojbin. V šoli so pripovedovali uslužbencem, da obstoje v vojnem času le službene vožnje in da se zaračunavajo po posebnih vojnih določbah. Režijske vožnje, vožnje brez službe, so pa le v mirnih časih, za vojne čase ne veljajo. Tudi to so učili, da se vračuna namesto polovične pristojbine za prehranitev, polna pristojbina. Sedaj, ko je vojna, pa tolmači vsak predstojnik te določbe drugače in vlakospremnemu osebju dobiva v mnogih krajih le polovično pristojbino za prehranitev. Vožnja brez službe se vračuna in sicer po določbah pristobinskega regulativa, kakor da ni vojne in kakor da bi nihče ne zahteval od uslužbencev izrednega dela.

Vse to je krivično nasproti uslužbencem. Vozne pristojbine in pristojbine za prenočišča niso nikakršna odškodnina, temveč le povračilo za izdatke. Kdo bi tajil, da zahteva izredno delo od

uslužbenca tudi večje izdatke? Pač nihče in zato so pa ravno določene za vojni čas višje pristojbine, samo to je, da jih ne izplačujejo uslužbencem. Poudarjati je treba tudi to, da ne vrše več dela le oni uslužbenci vlakospremnega osebja, ki so določeni za druge kraje, temveč tudi oni, ki so ostali na svojem kraju. Pomisliti je treba le na one dolge vožnje, ki so bile pretečeni mesec vsled pomanjšanega osebnega prometa. Pri vožnjah brez službe posade uslužbenca vlakospremnega osebja na zavoro in pravijo potem, da to ni služba. In kjer se ravno tako ne dogodi, je pa treba pomisliti, da je vozil vlak na progi, ki jo je prehitel prej v petih urah, sedaj deset ur. Da so imeli pri tem uslužbenci vlakospremnega osebja večje izdatke, to je jasno kakor beli dan. In zato je zahteva, da se določijo pristojbine za vlakospremnemu osebju po 40 in 30 vinarjev in da veljajo vse vožnje za službene, le upravičena. Tudi zahteva po polni pristojbini za prehranitev je popolnoma upravičena.

Morda opravičimo to nekulantno postopanje z uslužbenci pri domerih pristojbin nekoliko s tem, da so imeli vsi železniški organi ob mobilizaciji vse roke polne dela in se niso mogli dovelj temeljito baviti s tem vprašanjem. Ta opravičba naj velja za prve tedne vojne. Ali sedaj je pač čas, da se uredi tudi to vprašanje in da dobe uslužbenci vlakospremnega osebja to kar jim gre po vsej pravici in kar popolnoma zaslužijo.

Organizirani železničarji so bili že davno storili vse potrebne korake, da se pravočasno uredi prejemki uslužbencev ob vojnem času. Že davno smo bili predlagali v centralni personalni komisiji, naj se uredi prejemki ob vojnem času tako, da jih vsakdo lahko razume. Da ni prišlo do rešitve tega predloga, to ni krivda železničarjev. Sedaj na pokažejo gospodje, da imajo popolno razumevanje za izredne čase in naj odmerijo uslužbencem pristojbine pravično. Ta apel ne velja le načelnikom, temveč tudi gospodom v direkciji in ministrstvu.

Svetovna kriza kapitalizma.

Nedogledne bodo posledice, ki jih prinese vojna, za vse prebivalstvo. Najglobokejše sledove bo zarezala vojna brezdvomno narodnemu gospodarstvu. Stotisoči, ne, milijoni in milijoni so iztrgani za dolge mesece od vsake produkcije. Trgovina in promet, industrija in obrt, vse gospodarsko delovanje bo kmalu — kljub vsestranskim svarilom pred prenenim ustavljanjem obratov — docela prenehalo. Že je omajana ponosna stavba kapitalističnega kreditnega gospodarstva, te zumetničene, rafinirane izvedene organizacije, ki je v svojih najfinejših razcepkih oskrbovala milijonom in milijonom najraznovrstnejše gospodarske potrebe. Vse žile denarnega in kreditnega prometa so podvezane, izmenjava blaga, produkcija, plačilo potom nakazil, vse to je prekinjeno in zrahljano. Kakor pogubonosna toča vihra vojna čez bohotna polja evropskega gospodarstva. Kaj smo doživeli vse zadnje dni in tedne! Pred kratkim še sta potekala trgovina in promet na vsem svetu brez vseh zaprek, narodno gospodarstvo je bilo na najboljšem potu, da premaga krute udarce zadnjih let, na svetovnih trgih je vladal red in vse je kazalo, da vzdrže veliko, obrestna mera je bila cena, kredit trden in brez težkoč ga je dobil vsakdo proti primerni garanciji. A sedaj! Velikih dogodkov na bojišču sicer ni, dogodkov, ki bodo na mah razpršili sedanjo meglo in pokazali, kje je zmaga, kje ne, dobre štiri tedne je šele Evropa v orožju, a že je vse narodno gospodarstvo primorano na največje omejitve. Industrialno proizvajanje le še životari, trgovina med posameznimi deželami je prekinjena, velike prekomorske ladje počivajo v domačih pristaniščih, najvažnejša sredstva za mirno delo so sedaj izključno v službi vojne. Vsi denarni trgi in skoraj vsi blagovni trgi so prenehali, obrestna mera je poskočila nezmerno in še ni merilo vrednosti denarja, ker kredita sploh ni mogoče dobiti in morajo napeti banke skrajne sile, da zadovoljujejo velikan-skim zahtevam države in da vsaj pokrijejo najbolj potrebne dnevne zahteve vlagateljev. Tako visoko razvito gospodarsko življenje v najsilnej-

ših in najbogatejših evropskih državah je postalo na mah podobno najenostavnejšemu gospodarskemu obratu davnih stoletij in izgube prete vsakomur, bogatinu in revežu, kapitalistu in delavcu, trgovcu in kmetu.

Najočitnejše se izraža gospodarska kriza, ki obsega malodane vso Evropo, v tem da so zaprte vse borze. Še nikdar prej, odkar je zavzel finančni svet sedanje oblike prometnega gospodarstva, ni bilo toliko trgov in tako dolgo brez vsakega dela. Banke ne izplačujejo več visokih vsot, tudi onemu ne, ki ima v njih še toliko naloženega, ker ne razpolagajo denarni zavodi s toliko gotovino, je tudi niso imeli pripravljeno in je niso mogli pripraviti toliko kolikor bi je potrebovali sedaj, da bi zadostili vsem nastalim zahtevam. Vsa kapitalistična gospodarska stavba je pač taka, da se zruši, če se izmakne z nje le droben kamenček.

Vojna in kapitalizem.

Angleški narodnogospodarski znanstvenik David Ricardo je učil, da ima delavec dobiček, če je v deželi vojna, češ, da mora vzdrževati taka dežela veliko armado in veliko brodoge. To naziranje so si osvojili vsi zagovorniki militarizma in love na ta lažnivi evangellj lehkoverne kaline med delavstvom. Delavci, ki pa mislijo z lastnimi možgani, so že davno spoznali, da imajo korist od vojne le kapitalisti, predvsem oni, ki imajo tovarne za morilno orožje in oni podjetniki, ki preskrbujejo armado z obleko, živili itd.

Preskrbovanje armade z vsem potrebnim je bil že od nekdanj moten vir za nepošteno obogatitev. Že v 16. stoletju, ko je napravil kapitalizem prve nerodne korake, so ribarili dobavitelji armade v kalnem. Jezuit Jurij Scherer je take nepošteno lovce za profitom prav krepko ozmerjal v pridigi izza časov turških vojn. Dejal je, da žro vojaki, katerim pošiljajo nepošteni kupci na mejo slabo moko in vino, belezen in smrt.

V velikem slogu se je seveda razvilo sleparstvo pri dobavanju za armade šele v pravi kapitalistični dobi, namreč od francoske revolucije dalje. Ko so Napoleonove armade preobrazovale meje evropskih držav, so bili zlati časi za vse, ki so preskrbovali njegovo vojaštvo. General Massena, ki je moral skrbeti za obleko in hrano Napoleonovih čet, je imel za seboj vedno velike čete trgovcev, mešetarjev in agentov. Skupno s temi je osleparil vojake za dnino in hrano. Industrijski podjetniki so seveda takrat grabili z obema rokama, zakaj potrebe Napoleonove armade na čevljih in obleki so bile velikanske, saj je križaril leta in leta s svojim vojaštvom po vsem svetu.

Čim „modernejša“ postajajo vojne, tem večji profiti se odpirajo kapitalistom. To se je zlasti pokazalo v rusko-japonski vojni. Mesto Karbin, ustanovljeno leta 1900, je imelo pred vojno 5000 prebivalcev. Hiše so bile lesene in mesto bi bilo postalo važno šele v bodočnosti kot izhodišče v vladivostoško ozemlje. Rusko-japonska vojna je pa preustrojila čez noč vse gospodarske razmere. Vesten zgodovinar opisuje preobrat takole:

Poldrug milijon ljudi in tri in pol milijard rubljev se je razlilo po Mandžuriji. Vse — ljudje in denar — je moralo skozi Karbin in oboje je pustilo tam svoje odpadke. Karbin je postal paradiz dobaviteljev, pustolovcev in zločincev. Dvajsettisoč vlačug iz vseh dežel, vseh narodnosti, celo zamorke, je triumfiralo v tem divjem življenju, kakršnega ne bomo doživeli še enkrat. Več kakor tucat tingtanglov je vzraslo iz tega močvirja in cene so bile nezmerne. Najbolj zvite obiskovalke so bile vlačuge, ki so odnesle iz tega kraja briljante, vredne več milijonov. Dober odstotek teh „dam“ se je poročil z ruskimi častniki in uradniki in nekateri teh uradnikov so ostali še nadalje v službi, nekatere so le prestavili in le nekatere so zapodili iz službe. Trgovci so seveda ostali. Svoje kupčije so ustanovili šele ob začetku vojne in s prvimi prisluženimi desettisoči rublji so zgradili velika skladišča. Najeli so za več stotisočev kredita in med vojno so zaslužili naravnost nezmerne vsote denarja. Vse pa so pogнали v uživanju, v divjem vrtincu naslade so izmetali večji del dobička, kakor da bi bila morala trajati vojna večno. Z vriskajočim veseljem so pozdravljali poraze ruske armade na jugu, ker so prihajale vsled tega ruske armade vedno bolj proti severu in vsi drugi kraji so bili od dobavanja izločeni. Karbin se je pripravil na obleganje in nakopičili so v njem ogromne rezerve. Šestnajst mlinov, katerih

zgradbe so bile vredne 40 milijonov, so postavili v nekaj mesecih in z velikanskim dobičkom so delali ti mlini. V najdražjih časih je veljal en pud (16,38 kg) žita le 80 kopejk, en pud moke pa 4 rublje 20 kopejk, torej so bili dobički ogromni.

Marx navaja v „Kapitalu“ citat Reviewera, da beži kapital tam, kjer je nered in prepir in da je kapital bojzljiv. Ampak, kjer „se obeta primeren profit, postane kapital pogumen. Če ima zagotovljenih 10 procentov, tedaj se ga dobi povsod; pri 20 procentih postane živahen; za 100 procentov potepta vse človeške zakone; 300 procentov — in noben zločin ne eksistira več zanj, vse riskira, tudi če se mu obetajo večala. Če prinašata prepir in nered profit, tedaj si osvoji oboje!“ Ali je potem čudno, da si osvaja kapital najhujši prepir, najbolj krvavi nered, vojno?

Proč s carino na živila.

Vsakdo je moral priznati, da je bila Nemčija tudi v gospodarskem oziru naravnost sijajno pripravljena na vojno in da je v tem mogočno prekosila svojo zaveznico. Med odredbe, ki jih je postavila Nemčija ob začetku vojne in ki so največjega pomena za najširše ljudske plasti, gre tudi odredba zveznega sveta, da se razveljavijo za čas vojne vse carine na živila in da razveljavijo vse odredbe glede prepovedi uvoza živil. Tudi Avstrija naj bi si vzela primer na tej odredbi! Praktična vrednost te odredbe je nekoliko omejena vsled vojne med Nemčijo in Anglijo, ki se razteza tudi na morje. Ali kljub temu je dana možnost, da uvaža Nemčija na nevtralnih ladjah preko neblokiranih ali nevtralnih luk potrebna živila zase in druge države. Iz evropskih obmorskih dežel seveda ni misliti na uvažanje. Italija in nevtralne države na severu ne prihajajo v poštev za važna živila, kvečjemu za poedine važne predmete. Nemčija in Avstrija sta navezani torej v prvi vrsti na uvažanje iz prekmorskih dežel. Severoameriška vlada je že izjavila, da plovejo lahko tuje ladje pod ameriško zastavo in da bo vzdržala promet z vsemi odprtimi evropskimi lukami. In če bi n. pr. angleško brodovje tudi blokiralo nemške luke in če bi zaprlo gibraltarsko pot v Sredozemsko morje, bi lahko uvažali preko holandskih luk. Holandska je mobilizirala, da vzdrži svojo nevtraliteto. Ali mobilizirala ni proti Nemčiji, temveč proti Angliji, ker bi ta lahko poizkušala izkrcati na holandskih tleh pomožno armado za Francoze. Dokler ohrani Holandska svojo nevtraliteto nasproti Angliji, toliko časa nima Anglija nobene pretveze, temelječe na mednarodnemu pravu, da bi konfiscirala ladje nevtralne države, pa naj imajo naloženo karkoli, če so namenjene v holandsko luko. To dejstvo je tudi velike važnosti za našo državo. Poleg uvažanja iz prekmorskih dežel pa prihaja pri nas v poštev tudi uvažanje žita in živine iz nevtralnih balkanskih držav zlasti iz Rumunije. Čeprav je Rumunija tudi v vojnem stanju, vendar ima nekatera živila v izobilju. Že nekaj mesecev pred vojno se je uvažalo v Avstrijsko-Ogrsko zelo mnogo žita. Ta potreba bo postala tem večja, čim dlje bo trajala vojna. Sedaj pa ni še mogoče pregledati, za koliko časa bo zadostoval pridelek domače žetve. Ali če primerjamo žitne pridelke zadnjih let v Avstrijsko-Ogrski, tedaj vidimo, da ni zadoščala nobena žetev za vse leto. Prav tako važno kakor uvažanje žita je tudi uvažanje krme. Kajti kakor hitro primanjkuje krme, tedaj se mora stanje goveje živine, ki pri nas že itak ni veliko, skrbeti. Zato bi bila dolžnost vseh onih oblasti, ki se pečajo z opravizacijo, da nam zagotovijo dobavo žita, krme, živine in mesa in to tako hitro, kakor je le mogoče, ker prav nič ne vemo, kakšni svetovni zapletljaji so še pred nami in ker bodo vse države, ki so sedaj v vojni, gotovo prve pokupile zaloge živil na nevtralnih trgih. S tem bodo pa poskočile tudi cene na svetovnem trgu, kar bodo seveda izrabili domači prodajalci in prodajali prav tako drago in ob takem času bi bile carine naravnost premije za oderuhe, ki trgujejo z živlenskimi potrebščinami. Saj poljedelci itak prodajajo sedaj za cene, o kakršnih se jim v normalnih časih še sanjalo ni. Med tem ko je industrija popolnoma oslabela in so jo doletele nezmerne izgube, je pa napočila z vojno za agrarce doba najvišje konjunktore. Brezobzirno izrabljanje te

konjunktore je treba zabraniti v interesu konsumentov. Pri nas imamo še višje carine kakor v Nemčiji in zato je pri nas odprava carin še potrebnejša, drugače nas bodo agrarci odrli do kože. Če bi se pa upirali naši agrarci tej odpravi, tedaj bomo z njimi obračunali v primernem času. Vsakdo zakrije sedaj več ali manj za olajšanje bede, le gospodje agrarci naj bi bili izvzeti.

Pozor železničarji v Ljubljani in Šiški.

C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani je izdalo sledeči važen odlok:

Dopolnjujoč tukajšnji odlok štev. 596/10 od 27. julija 1914 izjavlja policijsko ravnateljstvo, da smejo pobirati podružnice „Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva na Dunaju“ Ljubljana I., II. in Spodnja Šiška, članske prispevke in odpošiljati te prispevke glavnemu društvu.

C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani, 12. septembra 1914.

Künigl.

Svetovno vrenje.

Gospodarska interesna nasprotstva kapitalističnih držav, katere so pripravile evropsko vojsko, se ne omejuje le na Evropo, marveč so zanesle ta evropski boj tudi v kolonije.

Neskončni razvoj svetovne trgovine je zvezal vse dele sveta, logično pretresa radi tega dejstva vojna petih evropskih držav celi svet. Ne le, da se je vojna med Nemčijo in Anglijo zanesla iz Evrope tudi v kolonije teh držav, je danes razširjena tudi v Afriki in Aziji. Angleži napadajo nemške kolonije v južnovzhodni in južnozahodni Afriki, dočim upadajo Nemci v Kapland in Japonci odtrgavajo nemške oporne točke v Kini, torej smelo trdimo, da so po vojni v zadregi vse dežele celega sveta.

Perzijo se prigovarja, da nastopi proti Rusiji. V državah Kina, Avstralija in Maroko se opazuje radi poseganja Japoncev v vojno, sumljivo gibanje; v Indiji in Egiptu se pripravljajo nacionalistične stranke na odpor.

V Evropi sami pa mešetarijo diplomatje po nevtralnih državah. Švedsko, Norveško, Rumunija, Bulgarija, Turčija in Italija se obožujejo v svrhu ohranitve nevtralnosti, ali pa tudi radi dejstva, da zamorejo dotične države, ob ugodnem času, stopiti na plan in zastopati z oboroženo silo njih državni interes. Ves znani svet se nahaja v uporu. Pri tem se pa ne gre za idealistične interese.

Zginili so vsi verski, nacionalni in politični ideali, padle so tudi vse plemenske razlike. Germanska Anglija se bojuje združena z romansko Francijo in slovansko Rusijo — proti katoliški Avstriji, če tudi v njej živijo slovanska in romanska plemena in pa proti germanski, po večini protestantski Nemčiji. Na Balkanu se drobi Vseslovanstvo. Angleži spravljajo žolto pleme na Francosko; Francozi pa pošiljajo arabska plemena na evropska bojišča.

Vrednosti se spreminjajo, vse kar je drugače pomenila vera, narodnost in pleme obledi, napram gospodarskim in interesnim nasprotstvom, katere je odkupil po znanem svetu razširjajoči se kapitalizem. Grenko mora biti razočaranje vseh onih dobrih idealistov, ki si te dogodke predstavljajo kot izvor nacionalnih, kulturnih in moralnih idej, pa nikakor ne morejo razumeti, da se svet bore malo briga za njih idealizem.

Alkoholna desetina.

Vseh časih je bilo priljubljeno zavživanje opojnih pijač. Ali pijača v prejšnjih letih je bila drugačna kakor danes. V starih časih je bilo v navadi popivanje osobito le, pri posedujočih slojih, dočim je ljudstvo popivalo le ob posebnih prilikah. Danes je opojna pijača ljudska navada.

Kapitalistična veleprodukcija opojnih pijač, je znižala njih ceno in kapital je odprl pot med najnižje ljudstvo celega sveta. Revščina in nered v proletarskem razredu ste pomagali razširiti alkoholizem.

Državam je bilo radi obdavčenja vseč pitje opojnih pijač.

Pod pretvezo, da je pitje opojnih pijač razkošje, katerega se ima visoko obdavčiti, so finančni ministri vseh držav vedno skušali opravičiti ta zelo visok indirektni davek, kateri je prinašal državam letno — milijone. Ob enem so pa tudi trdili, da se uživanje opojnih pijač omeji, vsled visokih davkov.

S hinavskim mežikanjem se nam zatrjuje, da je visoko obdavčenje alkohola boj proti njemu, medtem ko se požrešno stegujete roki po denarju, ki ga prinaša državi alkohol, kateremu se na ta način napoveduje vojsko. Vladajoči krogi niti ne mislijo nastopiti proti alkoholu, radi enostavnega dejstva, ker jim prinaša premasten dobiček. Kolikor bolj pa je državni zaklad zainteresiran na davku na opojnih pijačah, toliko manj bode isti napovedal vojsko alkoholu.

Če bi bili imeli posedujoči sloji le nekaj resne volje, omejiti zavživanje opojnih pijač, bi lahko prepustili vsaj en del davkov, ki jih prinaša alkohol, za boj proti temu najhujšemu sovražniku človečanstva.

S tem pa ne bi bilo rešeno vprašanje tega indirektnega davka. Vsekakor bi se pokazala vsaj dobra volja, odpraviti deloma to pitno razvado.

Da pri nas manjka te dobre volje, je jasno dokazalo glasovanje v državnem zboru v finančnem odseku, dne 23. januarja 1913. Tam je bil predlog sodruga dr. Rennerja, da se upelje alkoholno desetino odklonjen z več kakor z dvetretinsko večino. Za je bilo 13, proti 29 glasov. To glasovanje je pokazalo koliko se more verjeti meščanskim strankam. Predlog se je glasil:

Deseti del potom zvišanih davkov za 50 vin. doseženi večji prejemek, se ima nakazati posebnemu zakladu.

Ta znesek se mora uporabljati izključno le za boj proti alkoholu, in pa v svrhu ustanove zdraviljšič za pijance.

Ta zaklad nadzoruje ministrstvo notrajnih zadev in se ima uporabljati le po nasvetih najvišjega sanitetnega svetnika.

Iz predloga je razvidno, da je bil sodrug dr. Renner zelo skromen, ker ni zahteval 10% od skupnega davka na alkohol, marveč le od povišane davčne vsote.

In ta skromen predlog je bil odklonjen.

Denarni pohlep dežel, je bil pri meščanskih strankah mnogo bolj razvit kakor pa sovraštvo proti alkoholu.

Renner je utemeljeval svoj predlog, da je v Švici že zdavnej upeljana alkoholna desetina. Zelo interesantne so skušnje, te upeljave v Švici.

Do leta 1880 je Švica za boj proti alkoholu toliko storila kakor druge države. Alkohol se je obdavčil in s tem mirna Bosna. Eno število Kantonov, je poleg državnega davka na alkohol, upeljalo tudi še poseben davek, to pa je dalo povod, da se je tam pospešil alkoholni konzum. Take dohodke se je imenovalo „Ohmgelder“. Ta davek je štivil obenem domačo malo žganjarstvo proti tuji konkurenci in je povzročil, da se je zamoglo vzdržati mnogo malih in srednjih žganjarnic.

Po tem zaščitnem carinstvu povzročena razsežna ponudba žganja, je privedla ljudstvo do hude pitne razvade. Zvezno svetniško poslanstvo 8. oktobra 1886 opisuje z velikim utiskom neprilike, ki so nastale vsled delovanja malih žganjaren. Ob enem pa tudi neusmiljeno ožigosa način upnega sistema, vsled ka-

terega se med ljudstvom razširjuje pitna razvada. Upnik rad pripušča majhen dolg, da s tem še bolj tesno priveže dolžnika, kateremu postaja vedno težje, otresti se izkoriščevalca. Clovek se potem tako privadi na vživanje žganja, da raje opusti jed, kakor pijačo in ne skrbi toliko zato, da ima živeža v hiši, marveč mu je največja skrb, da ima doma dosti opojne pijače. Podobno učinkuje tudi menjalna trgovina z žganjem in plačilnimi pogodbami v pivni obliki.

Ukrepi zveznega sveta so predvsem uplivali na to, da se omeji žganjski konzum, ne da so bile vsled te odredbe prizadete ostale opojne pijače. Po zelo temeljiti diskusiji v raznih zakonodajnih mestih in v javnosti, je zvezna vlada koncem l. 1886 predložila zelo skrbno izdelani načrt, potom katerega postane žganje zvezno državni monopol. Predloga je bila na zakonodajnih mestih sprejeta in je dobila pri javnem ljudskem glasovanju 267.122 za, proti 138.496 glasov.

Švicarski zvezni zakon je podelil državi monopol za izdelovanje alkohola iz žita, pese, sladkorja in krompirja, dočim izdelovanje piva in vina, kakor pridobivanje alkohola iz sadja, pelina, drenovih jagod in podobnih tvarin, se je prepustilo privatni industriji.

Šv carji pa se niso zadovoljili le stem, da je vlada dobila nov monopol, iz katerega se steka dobiček v državne blagajne, temveč so tudi poskrbeli, da se en del dohodkov porabi v svrhu krotitve alkohola. Po inicijativi nacionalnega svetnika Curtija, se je sklenilo dajati 10% čistega monopolnega dobička v uporabo za boj proti alkoholu.

Vprašanje se nam usiljuje kako je alkoholni monopol učinkoval na alkoholno desetino?

Kar se tiče upljiva na žganjski konzum, se mora konstatirati zelo ugoden zaključek. Po računih zveznega alkoholnega urada E. W. Miliet, se je pred upeljavo alkoholnega monopola porabilo od leta 1880 do 1884 letno 135.000 hektolitrov čistega alkohola. Po upeljavi alkoholnega monopola v času od leta 1893 do leta 1912 je padla uporabljena množina čistega alkohola že na 92.000 hl.

Dočim se je v prvem razdobju računajoč na osebo švicarskega prebivalstva konzumiralo 4.75 lit. čistega alkohola, je za časa upeljave alkoholnega monopola padel konzum čistega alkohola na 2.89 litra.

Kolikor se je konzum žganja znižal, za toliko se je zvišal konzum pive in vina.

V istem že gori označenem razdobju ko se je žganjski konzum za 39.2% znižal, je poskočil konzum piva za 60.8%, grojzdnega vina pa za 29.3% in na jabolčnem vinu pa za 24.8%.

Da je konzum kisanega alkohola tako poskočil, ni presenetilo zakonodajo, ker se je izhajalo iz stališča, da se v prvi vrsti odpravi največji škodljivec človečanstva — žgani alkohol in da stopi na njegovo mesto manj škodljiva pijača, pivo in vino.

V drugih deželah kjer ni žganjski konzum padel, opazamo, da se je v kljub temu zvišal konzum vina in piva.

V Avstriji se je n. pr. v isti dobi v kateri je v Švici padel žganjski konzum, isti povišal. Pa tudi konzum pive se je zvišal. Množica izdelane začimbe se je zvišala od 12.846.000 hl v letu 1885 na 19.227.000 hl v letu 1902/03, toraj za 46%. V Švici je po upeljavi monopola padel žganjski konzum, ob enem pa je poskočil konzum zavrete pijače. V Avstriji se je zvišal konzum vseh opojnih pijač.

Tudi Švica je z zakonodajo glede opojnih pijač premalo storila, ali simpatičen nam je sklep, da vlada sama preskrbi sredstva za boj proti alkoholu. Od časa upeljave alkoholnega monopola pa do danes, je znašal skupen dobiček 146 milijonov frankov, od katerih se je kantonom oddalo 137 milijonov frankov. Če so kantoni desetino te vsote uporabili za boj proti alkoholu, je to gotovo velik napredek. Žal da se ni povsod pametno uporabila ta alkoholna desetina. Kantoni so dostikrat omenjeno desetino porabili za

stvari, ki nimajo nič skupnega z v zakonu določenem namenom. Tako n. pr. so porabljivali denar za umobolne otroke, pokorišča, za epileptične bolnike, za mutce in slepce, pa tudi za preskrbo revnih in bolnih ter za podporo iz zaporov izpuščenih kaznjencev, za katere so porabili večje vsote iz tega zaklada.

Če so tudi omenjeni izdatki zelo nujni in potrebni, se mora vendar omeniti, da ima biti ta denar uporabljen čisto za druge namene, ne pa, da pomaga raznim kantonam pri vrstitvi njih nalog in razbremeni bogatejše sloje davkov. Otto Lang je izdal v letu 1894 brošuro, v kateri je vodstva kantonov, zelo oestro prijel radi uporabe sredstev za druge namene. Zahteval je, da se zidajo zdravljišča za pijance, da se podpirajo one organizacije, katere se bojujejo proti alkoholu. Nadalje zahteva, da se subvencionirajo kavarne, ljudske kuhinje, gostilne, v katerih se ne toči opojne pijače, čitalnice, otročja zavetišča, počitniške dome itd. Danes se lahko konstatira, da se alkoholna desetina uporablja v smislu zakona.

Sedaj ima Švica letno 900.000 do en milijon frankov iz alkoholne desetine na razpolago, za boj proti alkoholu.

Če se te vsote pametno uporabi, se bode gotovo zelo mnogo dobrega v tem smislu izvršilo in kar je glavni namen, vedno večje število nesrečnežev rešilo pogube. Vsako leto se porabi večje vsote za boj, proti pijanstvu. Miliet trdi, da se je do leta 1902 od alkoholne desetine uporabilo za pospeševanje pивske zmernosti in boj proti alkoholu 319.022 frankov; za pивske zdravstvene zavode 406.980 frankov; za zboljšanje ljudskega prehranjevanja 394.705 frankov; ter za povzdigo splošne ljudske in poklicne izobrazbe 199.989 frankov.

Če pomislimo, da se v Avstriji za vse te ljudske naprave nič ne izda, je naravnost uzorna ta švicarska naprava.

Upeljava alkoholne desetine v Avstriji bi gotovo pospešila protialkoholno akcijo, ker bi vsote v to svrhu določene izdatno pomagale iztrebiti to ljudsko zlo.

Toliko časa dokler se država bojuje proti alkoholu le s tem, da obdavčuje opojne pijače, ne bode spravila iz sveta razvado alkoholnega pitja, ki je rak rana na telesu revnega ljudstva.

Socialna demokracija in vojna.

Izjava poslanca Haaseja v nemškem državnem zboru dne 4. avgusta 1914.

V imenu svoje frakcije podajam sledečo izjavo:

Stojimo pred usodnim trenutkom.

Posledice imperialistične politike, vsled katere je nastopila doba svetovnega oboroževanja, pa tudi poostritev narodnih naspotstev se je kakor razburkano morje razbilo po Evropi. Odgovornost zato odklanjamo in naj pade na zastopnike te politike. Socialna demokracija je usodepolni razvoj te politike pobijala in je še v zadnjem trenutku potom močnih javnih protestov v vseh deželah, v soglasju posebno s francoskimi brati, delovala na vzdržanje miru. Ali brezploden je bil ves ta napor.

Sedaj smo pred dejstvom boja. Nam žuga vsa grozota sovražnikove invazije.

Ne za boj in ne proti boju se nam ni treba odločiti; marveč rešiti moramo le vprašanje potrebnih sredstev za obrambo domovine.

Ob tem pa se moramo spomniti na milijone ljudi, ki so pahnjeni v to usodo in ki bodo najhuje občutili opustošenje v tej vojni. Najodkritosrčnejše želje spremljajo naše na vojsko poklicane brate brez razlike strank.

Ob tej priliki se spominjamo tudi onih mater, ki bodo dale svoje sinove, onih žen in otrok, ki bodo izgubili rednika, družin, kjer se pridruži poleg strahu za svoje ljube tudi še glad. K tej bedi se bo kmalu pri-

družilo na tisoče pohabljenih bojnikov. Tem na pomoč pristopiti, njih usodo olajšati, ublažiti to neznosno revščino, smatramo za nujno dolžnost. Za naše ljudstvo in njegovo svobodno bodočnost je za slučaj ruske zmage vse na kocki, saj si je ruski despotizem okrvavel roke v krvi najboljših sinov ruskega naroda.

Gre za to, da odvrnemo to nevarnost in si zagotovimo kulturo in neodvisnost naše lastne dežele.

Zdaj izvršimo to, kar smo vedno poudarjali: Domovine ne zapustimo, kadar je v nevarnosti.

Razen tega pa smo v popolnem soglasju z internacionalo, ki priznava vsikdar pravico narodne samostojnosti vsakemu ljudstvu, kakor tudi narodno obrambo, zato pa tudi soglasno obsojamo osvojevalno vojno. Zahtevamo, da konča vojna takoj, kadar se doseže cilj in sklene mir, če je sovražnik za to pripravljen in sicer tak mir, ki omogoči prijateljstvo sosednih narodov.

Ne zahtevamo tega le v interesu od nas zastopane internacionalne solidaritete, temveč v interesu nemškega naroda.

Upajmo, da bo grozna šola vojnega trpljenja v novih milijonih zbudila gnjus pred vojno in jih tako pridobila na socialistične ideale in mir med narodi.

Na podlagi teh temeljnih nazorov, dovoljemo vojne kredite.

* * *

Izjava ruskih soc. demokratov v dumi 8. avgusta 1914. (Chaustow).

Neskončno gorje se je razlilo po vsem svetu. Na milijone delavcev je iztrganih od mirnega dela in pogreznih v krvavi vrtnec. In na milijone družin je v revščini. Pričenja se vojna. — Ko so se evropske vlade pripravljale za vojno, je soglasno protestiral evropski proletarijat, z nemškimi na čelu, ki so jo povzročili posedujoči razredi.

Razni razlogi so zabranili ruskemu proletariatu, da bi se bil pridružil javno protestu proti vojni. V času, ko so se vršile grandiozne demonstracije evropskega proletariata proti vojni, je bil ruski proletarijat složen s svojimi brati.

Sedanjo vojno je povzročila roparska politika, in so za vojno odgovorni vladajoči sloji vseh dežel.

Proletarijat, ki se vedno bori za svobodo in ljudske interese, brani pred napadom, naj pride od kjerkoli, tudi kulturo. Razredno zavedni proletarijat vseh dežel, ki je v vojni, ne more zabraniti vojne. Ali globoko smo prepričani, da v ljudski solidarnosti delavnega razreda vseh dežel, najde proletarijat sredstva, da naredi hitro konec vojni.

Mirovne pogoje naj diktira ljudstvo samo in ne diplomacija. Prepričani smo, da odpre ta vojna ljudskim masam oči ter razkrinka vir sile in tlačanstva, pod katerim zdihujejo, in da je ta vojna zadnji izbruh barbarstva.

Po tej izjavi so zapustili soc. dem. poslanci kakor tudi sekcija „Trudoviki“ dumo.

Ravnateljstvu državnih železnic v Trstu.

Vse delavstvo tržaškega ravnateljstva si usoja udano vprašanje na c. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Trstu, kdaj da uvede slavno ravnateljstvo avtomatično napredovanje, kakor je bilo izkazano v odloku železniškega ministrstva štev. 34782/4 od 31. decembra 1913? Po tem odloku morajo napredovati provizijonisti vsaki 2 leti za 20 vinarjev in vsi drugi delavci na vsaka tri leta za 20 vin.

Vse delavstvo tržašk. ravnateljstva.

Manifest italijanskih socialnih demokratov za nevtralnost Italije.

Ni še dolgo, ko je pisal „Slovenec“, da hujskajo italijanski socialisti na vojno proti Avstriji in Nemčiji. Da je to laž, izpričuje najbolje sledeči manifest italijanskih sodrugov, ki je mogoča izjava italijanskih proletarcev za mir. Manifest se glasi:

Prva in bistvena odgovornost za vojno zadene kapitalistični sistem, ki je zgrajen v notranjosti na razredni boj, na zunanje pa sloni na državah; kapitalistični sistem, ki razklene v svojem razvoju sile, katerih ne more obvladati v gotovem momentu; kapitalistični sistem, ki izžema v miru proletariat in zahteva v vojnih časih najtežje žrtve od njega. Od vseh veseli je zamogla ostati le Italija izven velikankega konflikta. Energični nastop socialistične stranke in proletariata je mnogo pripomogel, da je bila zavzela vlada to stališče. Izjava nevtralnosti je izzvala soglasno pritrjevanje javnega mnenja. Ali nekaj tednov sem poizkušajo stranke, ki nimajo velikega pripadništva in interesnih tokov, da bi pognale vlado k vmešavi v evropsko vojno. Enako razpoloženje poizkušajo ustvariti kakor pred libijsko vojno. Govore o potrebi, da se upostavi ministrstvo nacionalne združitev. Vojno hočejo z dosedanji ministri, torej tudi z Nemčijo. Vodstvo na vojno hujskajoče tolpe imajo nacionalisti, ki so zahtevali najprej, naj poseže Italija v vojno v korist trozveze, a sedaj hočejo s cinizmom pustolovcev, da napademo Avstrijo. Potem pridejo reformisti in meščanski prostozidarji, ki branijo demokracijo na Francoskem in ki hočejo uresničiti v Italiji ministrstvo od strank. Zadnji so republikanci, ki hočejo izročiti savojski dinastiji nalogo, kakršne ni zmogla ob času italijanskih osvobodilnih vojn. Le socialistična stranka se ne vdaja splošni pijanosti in kliče vas, proletarci, na hitri odpor.

Delavci! V tej mračni in usodepolni uri prevzema socialistična stranka vso odgovornost za svoje stališče in se ne meni za zasmehovanje, s katerim nas obsipavajo monopolisti domovinske ljubezni, predstavljajoč nas za sovražnike domovine. Socialistična stranka poudarja, da je nasprotje med vojno in socializmom nepremostljivo, ker je vojna najskrajnejša, zato prisiljena oblika skupnega dela razredov. Zato: Nobene privolitve vojni, temveč najljutejši odpor proti njej!

Delavci! Vzroki, s katerimi vas hočejo zapeljati k vojni, niso vredni človeških življenj in bogastva, kolikor zahteva vojna. Prirejajte ljudske shode! Zoperstavljajte se vojni pijanosti, s svojimi demonstracijami nastopajte proti demonstracijam na vojno hujskajočih strank. Povejte, da potrebuje Italija mir, da ima Italija, ker je edina velesila izven konflikta, nalogo posredovalke med vojujočimi se državami, da bo morala pri sklepanju miru nastopati za velika načela, na katerih temelje države. Za razorožitev, za ljudsko glasovanje, za pravičnost razsodišč. Povejte glasno, da se ne odrekate svoji razredni samostojnosti! Socialistični poslanci ne bodo glasovali — če pride tako daleč — za vojne kredite za vojno, ki bi napadala, ki bi bila rezultat brezglave in brezidealne zunanje politike, za katero je vladajoči razred v Italiji edino odgovoren.

Italijanska socialistična stranka neomajno veruje na bodočnost delavske internacionale, ki vzraste iz razvalin današnje svetovne vojne večja in močnejša.

In v imenu internacionale in socializma pozivljamo vas, proletarce Italije, da veličastno izpričujete svoje neomajno nasprotstvo vojni. Živel socializem!

Strankino vodstvo.   Parlamentarna frakcija.

Ljudsko gospodarstvo in vojna.

Da bode sedanja svetovna vojna zapustila tehten upliv na skupno ljudsko gospodarstvo, je nedvomljivi fakt. Že sedaj se kažejo posledice vojne na opozorljiv način; seveda so te posledice neizogibne, pri enakih vojnih homatijah. Sicer se je pri sedanjem vojevanju marsičesar izpremenilo, tako tudi temeljni nazor o vojskah preteklih časov. Huda sila, pomanjkanja živeža, vsled česar visoke cene na življenskih potrebščinah, to so bili redni spremeljevalci vojske v prejšnjih stoletjih.

To se je v teku časa pač temeljito izpremenilo in je neutemeljen vsak tozadevni

strah. Ljudsko gospodarstvo sedajnosti, se je vsled tehničnega in trgovinskega napredka toliko zboljšalo, da je vsak tozadevni pomislek neopravičen, če se naslanja na preteklo zgodovino.

Vsekakor pa zahteva vojska tudi v sedanjem času od ljudskega gospodarstva toliko žrtev, da je njih prenašanje le mogoče, če vsi prizadeti činitelji v sloznom sodelovanju vse potrebno ukrenejo, da ohranijo trajno, državi gospodarsko moč. Najhujši pretres takoj ob izbruhu vojne je doživelo industrijalno delavstvo vsled brezposelnosti, ki je postala malodane splošna. Strokovne organizacije so vsled tega nezmožne vršiti brezposelno preskrbo. Da so vojne posledice tako hitro in usodopolno učinkovale na delavno ljudstvo, so predvsem krivi plašljivi podjetniki, kateri so brez raziskovanja tržne smelivosti znižali produkcijo, pa tudi oslabiljeno ljudsko gospodarstvo prejšnjih let, je pripomoglo do nervozne občutljivosti ob zapričetku vojne. V tej zadevi se pa da mnogo popraviti, če se javna in privatna sredstva pametno uporabljajo in občine kakor tudi vlada pospešijo izvršitev komunalnih in vladnih del.

Drugo važno vprašanje je zadostna preskrba živeža za časa vojne. Računati je treba tudi s tem, da se je produkcija znižala vsled upoklicanja v vojsko.

Prenaglene cene v detajlni trgovini na raznih mestnih trgih v prvih dneh vojne, so bile deloma tudi vsled večjega nakupa živeža povzročene po preplašenih gospodinjah.

Skopuhi so takoj izrabili to ugodno situacijo, pa so zdatno podražili vse življenske potrebščine. Od vlade izdane maksimalne cene, so temu oderuštvo naredile hitri delni konec. Iz tega pa je razvidno, da ima upravna oblast dovolj moči ob dobri volji, da naredi takem postopanju ob tako težkem času konec. Sadje in sočivje v primeru z lanskim letom ni zdatno poskočilo v ceni, dočim se je cena moki zelo občutljivo zvišala. Ogrski agrarci so v meščanskem časopisju poročali o zdatni preskrbi z moko in žitom. Dočim stane pšenica v Nemčiji 22 mark, stane v Avstriji 33 K. Pri moki je ta razlika še višja; v Nemčiji stane 100 kg moke 34 K, v Avstriji 44 K. To že nekaj pomeni!

Morda bi bilo vendar potrebno, da bi se vlada jela pečati z odpravo colnine na vseh življenskih potrebščinah?

V Nemčiji kjer je zelo močan agrarni upliv, se vlada ni dolgo premišljevala, ampak je takoj v prvih dneh vojne odpravila brez protesta agrarcev, colnino.

Resni časi z žalostnimi dogodki v spremstvu, zahtevajo zelo odločno, da se izvrši v Avstriji isto kot v Nemčiji. Nikakor pa ni na mestu, da bi interesi posameznikov imeli prednost pred skupnimi.

Toliko patriotičnega prepričanja morajo konečno tudi naši agrarci spraviti na dan.

Dopisi.

Pragersko. Čitatelje „Železničarja“ smo obvestili pred časom o pravdi Karla Grosa in Izidorja Novaka. Novak je dejal Grosu javno, da je goljuf in slepar in mu dal še nekaj drugih laskavih priimkov. 15. apr. t. l. je bil Novak pri sodišču oproščen zaradi izrazov „slepar in goljuf“, ker je doprinesel dokaz resnice. Gros je sleparil na ta način, da je pri neki veselici „Reichsbunda“ na Pragerskem leta 1911. rekel natakari A. D. naj vračuna njegov zasebni dolg 13 K na račun „Reichsbunda“. Drugi dokaz je bil ta: Ko je bil Gros l. 1908 še v Ptujju, je naročil večkrat z Ogrskega sadje na naslov, ki ga sploh v Ptujju ni bilo. Ker ni bilo prejemnika, so prodali sadje na dražbi, kjer je kupil Gros sadje, in ga potem razprodal. Zaradi nekaterih drugih psovok je bil pa obsodjen Novak na 160 K ali 10 dni zapora. Gros pa ni imel dovolj od moralčne obsodbe pri enem sodišču. Pritožil se je na višje sodišče v Mariboru, kjer je bila dne 22. julija končna obravnava. Višje sodišče v Mariboru je popolnoma oprostilo Novaka, ker je doprinesel dokaz resnice za izraza „slepar in goljuf“ kazen zaradi psovok mu je pa znižalo na 30 K in ga oprostilo vseh pravnih stroškov. Tako se je

„oprav“ tisti gospod Gros, ki ga že davno vsi poznamo. Ta pravda ga morda spametuje. Kaj porečejo k tej stvari direkcija in uradniki?

Štiriperesna deteljica na Pragerskem. Čas je, da se nekoliko pomenimo o štiriperesni deteljici, ki se šopiri v skladišču na Pragerskem. Prvi list te deteljice je Jernej Rataj, ki je bil včasih član naše organizacije. Ta gospod si je vtepel v glavo, da mora postati skladiščni nadzornik. Pobožna želja se mu ni uresničila in zato je silno pobit. Namesto njega je postal skladiščni nadzornik nam dobro znani Brenčič. To je bil hud poper za Rateja, kajti že davno prej je pripovedoval skladiščnim delavcem, kako bodo plesali, ko bo on piskal na nadzorniško piščal. Sedaj vidite gospod Rataj, da ni dobro piti na medvedovo kožo, dokler ni medved ustreljen. Ratej tudi trdi, da je le njegova velika „ljubezen“ do delavstva vzrok, da ni že davno nadzornik v skladišču ali pa poduradnik. Pravi namreč, da bi bil že davno dosegel to dostojanstvo, ki mu je bilo splavalo 1. julija vodi, če bi se ne bil toliko potegoval za delavce. Ker mu je splavala poduradniška suknja po vodi se pa maščuje nad delavci. Pri načelniku namreč udejevuje svojo „ljubezen“ do delavcev in ga nagovarja, naj odpusti nekatere delavce začasno iz službe, čeprav je dela dovolj za vse. Nad ostalimi pa vrišči in jih priganja, da morajo delati čez šesto uro zvečer. Vsi delavci so ga siti do grla. Čeprav ni postal Rataj nadzornik, kljub temu si prisvajava vse pravice nadzornika in pravi nadzornik Brenčič, ki ima vse sposobnosti za svojo službo, mora opravljati posle delovodje. Drugo pero štiriperesne deteljice je delovodja z debelo glavo, ki se je sam nastavil za drugega nadzornika, čeprav se razume na nadzorniške posle toliko, kakor zajec na boben. Ta možakar bi najraje vihtel nad delavci bič, zlasti nad onimi, katerim se je pričelo svitati v možganih. Drugi dve peresci te deteljice sta dva pisunčka, ki sta slepo orodje v Ratajevih rokah. Ti štirje gospodje izkazujejo svojo „ljubezen“ zlasti organiziranim delavcem. Gospod načelnik najbrže ne ve, kako da gospodujejo ti polbogovi v skladišču, ker prepričani smo, da bi drugače že že davno napravil red.

„Bombe“ na Pragerskem. Pišejo nam: Ko je bil vsled vojne ustavljen ves tovorni promet, so razložili in postavili vse blago po skladiščih in drugod, kjer je bil prostor po vseh postajah in tako tudi na Pragerskem. Ravno takrat se je peljal potnik tvrdeke Henrik Nestlé z Dunaja skozi Pragersko, kjer je zvedel, da je bilo blago njegove tvrdeke, ki je bilo odposlano z Dunaja v Mostar, ustavljeno na Pragerskem, oglasil se je pri nekem uslužbencu in ga prosil, naj bo tako prijazen ter naj spravi 10 zabojev kondenziranega mleka tvrdeke Nestlé. Uslužbenec ni hotel takoj vzeti zabojev; ker je potnik le še prosil in prosil, sta se končno dogovorila. Čez nekaj dni je dobil uslužbenec tudi pismo od tvrdeke Nestlé z Dunaja, proseč ga za uslugo. Obenem ge je tudi obvestila, da je sporočila postajenačelniku, naj mu blago izroči. Drugi dan je šel uslužbenec k postajenačelniku in mu pokazal pismo tvrdeke. On ga je prečital in potem je dobil uslužbenec blago, 10 zabojev, ki jih je spravil v klet. Ko je bil šel po večerji uslužbenec zopet v službo, pride njegova sestra vsa preplašena in mu pove, da so ljudje v hiši vsi po konci, razburjeni in preplašeni, tako, da se boje iti spat ter pravijo, da so v zabojih bombe in peklenski stroji in da požene ob gotovi uri vso hišo v zrak, da morajo zaboji takoj iz kleti itd. Uslužbenec je pomiril sestro in jej naročil, naj pomiri tudi doma njegovo soproggo, druge pa naj pusti, da govore kar hočejo. Ker le ni bilo miru in so babe imele strah, čeprav jim je sestra povedala kaj je v zabojih, so poslale babe po žandarje. Žandarji niso hoteli iti takoj gledat, dejali so: Če so notri bombe, vrzite jih na cesto. Ker se še niso pomirile vroče babnice so prišle vtretjič po žandarje. Nato je vendar prišel eden žandarjev ob pol 11. zvečer pogledati zaboje, ali odprli jih ni. S tem niso bile babnice zadovoljne, ampak so zahtevale, da se odpro zaboji. Odprl je potem lampist Drha en zabojo. Ko so videli potem vsi, da je v zaboju v pločevinastih škatljicah kenzirano mleko, a ne bombe in ne peklenski stroji, so se možgani v njihovih bučah nekoliko pomirili. Vse polno ljudstva, domačini, potniki in vojaki, ki so čakali na vlake, se se tudi zanimali za stvar ter gledali skozi okno v klet. Ko so izvedeli, kaj da je, so se smejali in odšli. Ker so tega uslužbenca že večkrat denuncirali nemški nacionalci in se še vselej blamirali, tako so tudi sedaj porabili priložnost. Nekdo je denunciral uslužbenca na

vojaško oblast, ker dva dni po tem dogodku je prišlo brzojavno naročilo vojaške oblasti, naj se ga odstavi iz službe. Zopet čez dva dni pa je prišel od strojnega ravnateljstva brzojav, da je premeščen v Vordernberg in se mora s prvim vlakom takoj odpraviti. Uslužbenec je poizvedoval zakaj, ali vse zaman, nihče ni vedel vzroka. Na brzojavno vprašanje, če je premeščen z družino ali ne, je bil odgovor, da je premeščen le začasno oziroma provizorično. Glede „bomb“ je dobil uslužbenec 14. septembra od tvrde Nestlé pismo, v katerem je bil priložen „Militärfrachtbrief“ za odpošiljatev onih 10 zabojev na naslov k. k. Militär-Spital No. 26 in Mostar. 17. sept. so bile poslani „bombe“ v vojaško bolnišnico v Mostar in so „bombe“ že na svojem mestu. Ali denunciantstvo nemških nacionalcev na Pragerskem ne bo dospelo nikdar tja, kamor bi moglo dospeti, zato pa je razočaranje tem večje in blamaža sledi blamaži. Obžalovanja vredno pa je to, da jih merodajni gospodje še poslušajo in jim vse verujejo, zlasti, ko so sedli že tolikokrat na lim. Denunciantske duše ne bodo imele prej miru, da jih enkrat zavedni železničarji pošteno nadrgnejo.

Maribor. (Južna železnica.) Vojni dogodki so zadeli prav občutno tudi delavstvo v mariborskih delavnicah južne železnice. Akordno delo so odpravili in delavci delajo le za dnino. Ali tudi dnina je vsled skrajšanja dnevnega delovnega časa za dve uri zelo pičila, tako da so posamezni delavci prikrajšani za 50 do 70 odstotkov na zaslužku. Ker so stalne mezde vsled akordnega sistema nižje kakor minimalne mezde delavstva, zaposlenega v privatni industriji, zato so nastale razmere, da ne bo dobilo mnogo delavcev več mesecev niti vinarja izplačila, kako da bodo zadostili ti delavci dolžnostim, ki jih imajo nasproti socialnim institucijam, pri katerih imajo na podlagi dosedanjih vplačil že precej pravic, to je uganka. Dobro je, da ni po vseh delavnicah južne železnice tako, kakor je pri nas. Sicer je res, da so tudi po drugih delavnicah opustili akordni sistem, a zato pa imajo po teh delavnicah polno dnino. Zakaj da so izjeme le v Mariboru in Ptujju, tega res ne razumemo. Generalna direkcija južne železnice naj uvede v teh težkih dneh vendar za vse delavnice enako postopanje in naj ne pripušča odločitev posameznim faktorjem po delavnicah. Vojna menda ne bo trajala večno in južni železnici mora biti na tem, da si ohrani preko vojne zadovoljno delavstvo.

Gradec. 20. avgusta ob petih zjutraj je umrl po kratkem bolehanju vrli sodrug Ivan Tatzl, nadpremičnik na graškem kolodvoru. Tatzl je bil dober tovariš in zvest pristaš železničarske organizacije in vedno je bil na mestu, kadar je bilo treba braniti pravice železničarjev. Njegov pogreb je pokazal, da so ga spoštovali in ljubili vsi tovariši. Čast njegovemu spominu!

Iz organizacije.

Dne 28. julija, 21. in 26. avgusta t. l. so se vršile seje centralnega društvenega vodstva, kjer so se sprejeli sledeči sklepi:

a) Določbe uplačevanja za časa vojne. Naznani kr. skupinam potom okrožnic. Poročila o članskem gibanju.

Seja upravnega komiteja dne 9. sept. 1914.

Sprejem poročila uprave železničarskega doma za prvo letno polovico 1914. Vreditev raznih upravnih zadev in došlih dopisov.

Seja 16. septembra je sklenila v vojsko upoklicanim društvenim članom, če so prispevali v posmrtno upravninski zaklad, priznati pravico do odpravnine, če so padli v vojski — nadalje se je sklenilo, da vsi brezposelni člani toliko časa ne uplačujejo članarine, dokler ne dobijo dela in, da ostanejo zajamčene njih pravice. Glede nabiranja prispevkov za brezposelnih in v revščini se nahajajočih članov, se razpošljejo na vse krajne skupine tozadevne okrožnice. Konečno se je rešilo dole dopise.

Strokovne organizacije in vojna. Koliko strokovne organizacije vsled vojne trpe, nam dokazujejo sledeči podatki:

Od kovinarske organizacije v Nemčiji je bilo v vojno upoklicanih od 540.000 članov 160.000; od ostalih je brezposelnih 100.000.

Podpora je zveza v tem času zdala en milijon mark.

Od zveze lesnih delavcev v Nemčiji je upoklicanih 42.000; brezposelnih 61.000.

Vsi ti delavci in okroglo 5000 družinskih članov dobivajo tedensko podporo 400.000 mark iz organizacijske blagajne.

V službi padla železničarja.

Sodruška Schiroky, strojevodja v Mürrzuschlagu in Ivan Fröhlich, strojevodja v Lindenburgu, oba zapnika naše organizacije, sta bila službeno odpoklicana v Galicijo in sta bila v bližini Lvova ustreljena od ruske patrole.

Podpore zaostalom svojem članom. Od 29. julija do 16. septembra 1914 so bile izplačane naslednje podpore ob smrti:

154a Fran Modlitba, Kojetenj	100 K
155 Ana Stiefne, Dunaj	100 «
156 Josip Kastenhofer, Linec	100 «
157 Fran Reiser, Wald	200 «
158 Albert Ciorkot, Dembica	200 «
159 Fran Kren, Ljuben	200 «
160 Alojz Mir, Trautenau	200 «
161 Vencelj Steinitz, Dunaj X	200 «
162 Jaka Gabriel, Dunaj X	100 «
163 Josip Trost, Frisach	200 «
164 Fran Thiel, Komotan	50 «
165 Fran Mahilka, Pardubice	200 «
166 Silvester Stary, Dunaj XV	200 «
167 Karolina Droyk, Lvov	100 «
168 Marija Kunit, Teschen	100 «
169 Marija Zechmann, Grishorn	100 «
170 Anton Pavliček, Dunaj XI	100 «
171 Margareta Schnabl, Rudig	100 «
172 Amalija Premer, Dunaj XII	75 «
173 Armanda Zink, Trst II	50 «
174 Friderik Lepier, Žižkov	100 «
175 Regina Tritscher, Trieben	100 «
176 Anton Trnka, Nusle	100 «
177 Josip Tukatsch, Lundenburg	100 «
178 Ivan Gruber, Krakovo	200 «
179 Josip Fritsch, Bodenbach	100 «
180 Julija Steinkellner, Kufstein	100 «
181 Jožefa Nemeč, St. Pölten	100 «
182 Terezija Boswarth, Dunaj, Hauptzollamt	100 «
183 Alojzij Skrabel, Olmütz	200 «
184 Marija Koch, Semmering	100 «
Skupaj	3790 K

Umrlo je 20 članov, 11 žen, skupaj 31.

Obvestila centrale.

Funkcionarjem, zaupnikom in članom! Centralno vodstvo je sklenilo na svoji zadnji seji, da ne nastopi nikakršna izprememba pri članih podpornega sklada za zaostale, ki so morali k vojakom in da so jim njihovi prejemki zagotovljeni. Član, ki je umrl pri vojaki ali padel na bojišču, ima vse pravice kakor prej in njegovi zaostali dobe izplačano popolno upravičeno zavarovalnino. Edina zahteva je, da so bili prispevki točno vplačani vedno s tekočim mesecem. Centralno vodstvo pričakuje od tega sklepa, ki jej povzroča velike izdatke, da pristopijo k podpornemu skladu tudi oni sodrugi, ki so se doslej odtegovali tej združitvi.

Glede sprejemanja k podpornemu skladu. Glasom sklepa zadnjega zbora delegatov morajo izkazati od 1. julija 1914 na novo pristopivši člani natančne podatke. Zato je odslej potrebno, da je zabeležen na sprejemnih listkih natančen rojstveni datum in značaj. Če bi bile informacije napačne, nastanejo lahko pri plačevanju neljube komplikacije.

Nabiranje za zasilni podporni sklad. Mnogo naših članov, ki so dobivali v službi le dnino in ki nimajo pravice do nadaljnega prejetanja mezde ali plače, je na bojiščih. Državni prispevek družinam nikakor ne zadošča za oskrbo njihovih družin. Po končani vojni se vrne mnogo naših prijateljev, ki bodo bolni ali bodo hirali, ali pa bodo pokopani na bojišču. Dolžnost onih, ki so ostali doma, je, da nabirajo za nesrečne prijatelje in njihove družine in jim tako olajšajo težko usodo. Vsaka krajevna skupina naj nabira v svojem delokrogu in tako podpira najbolj po-

trebne med vojno in po vojni. Rezultat pobiranja priobčimo v listu.

Prednosti v »Železničarskem domu«. Oni sodrugi, ki so člani »Železničarskega doma«, plačajo za prenočišče na Dunaju zase, za svojo ženo in za otroke izjemno ceno 1 K 20 vin. z osebo za eno noč in en dan. Nečlani »Železničarskega doma« plačajo 2 K izjemne cene za osebo za dan in noč.

Slike »Železničarskega doma«. Uprava organizacije je dala napraviti slike »Železničarskega doma« v velikosti 55×45 cm. Fotografije so krasne in olepšavajo vsako društveno sobo in privatno stanovanje. One krajevne skupine, ki hočejo imeti trajen spomin na otvoritev svojega doma, naroče lahko sliko pri administraciji »Eisenbahnerja«. En izvod velja všteti poštnine prosto pošiljatev (brez okvira) 6 K. Denar je treba vpslati vnaprej administraciji. (Naslov: Administration des »Eisenbahners« Wien V. I., Bräuhausgasse 84). Vsaka krajevna organizacija bi morala imeti sliko kot viden znak lastne sile.

Naročila za koledar 1915 se izvrše le tedaj, če ima naročilo podpis vodstva krajevne skupine in njen pečat.

Nakup knjig za knjižnice. Vse sodruge in krajevne skupine opozarjamo, da je nakupila centrala večje število znamenite knjige sodruška Adolfa Brauna »Die Gewerkschaft, ihre Entwicklung und Kämpfe« in oddaja knjigo za znižano ceno po 4 K 40 vin. Ta knjiga ne sme manjkati v nobeni knjižnici naših krajevnih skupin. Znesek naj se vpošlje po poštni položnici na administracijo lista.

Društveni znaki, igle in broše so znak, da je nosilec član naše organizacije, ki je prestala že toliko viharjev. Dobivajo se pri administraciji. Oni odjemalci, ki doslej še niso obračunali, naj store to čimprej. Kontrolorji krajevnih skupin naj raztegnejo svoje delovanje tudi na to polje.

Razglednice »Železničarskega doma« dobe naše krajevne skupine in kolporterji všteti poštnino po 8 vinarjev kos. Naročila sprejema administracija. Razglednice so zlasti priporočljive za propagando in pri veseljih za zabavno pošto.

Kazen za nezadostno frankirana pisma. Dan za dnem dobivajo centrala, redakcija in administracija pisma, ki so premalo frankirana. Marsikateri dan je treba plačati za kazen od 5 do 6 K, kar znaša na leto okolo 1000 K. Toliko vsoto izmečemo po nepotrebem državi, med tem ko bi jo uporabili lahko s pridom za agitacijske namene.

Že enkrat smo vas opozorili na to stvar, a žal, brez uspeha. Zato povdarjamo ponovno: Pisma, ki tehtajo nad 20 gramov, morajo imeti 20 vinarsko znamko. Za 10 vinarsko znamko se pošiljajo le navadna pisma s štirimi stranmi. Kar je več, presega težo in na taka pisma je treba 20 vinarsko znamko.

Če sodrugi ne bodo vpoštevali ta opomin, bomo prisiljeni, da vbodoče odklanjamo nezadostno frankirana pisma. Kazen znaša vedno dvojni znesek franka. Najbolje je, da se vsako pismo, ki presega 4 strani, stehta: Vse podrobnosti o frankiranju so navedene vsako leto v koledarju. Kdor torej noče, da se zavleče njegova zadeva vsled premalo frankiranega pisma, naj se ravna po naši prošnji.

Krajevne skupine, ki so zaostale s prispevki: Opčina, Novo mesto, Spodnja Šiška dolgujejo prispevke za julij in avgust.

Kormin, Gorica II., Šibenik in Bohinjska Bistrica za avgust.

Uprave „Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva“, „Eisenbahnerja“ in „Železničarskega doma“.

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah strankin list: „Železničar“.

V vojnem času

mora ohraniti vsak nepoklicani nastavljenec in delavec svoji strokovni organizaciji neomajno zvestobo, prav kakor vojak svoji zastavi. Kdor ni sedaj pogumen in zvest, je izdajica!

Podporni sklad za časa vojne
Uplačevalnica B. U. A. K 100.—.

Zadružništvo.

Delavske zadruga za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu
registrovana zadruga z omejenim poroštvo.

XI. zadružno leto od 1. julija 1914 do 30. junija 1915.

Mesečni račun.

Razpečano blago.

Zadružna doba	1914/15	1913—1914	Narastek
Julij	K 395.939-11	261.590-35	134.348-76
Avgust	K 389.253-63	280.064-71	109.188-92
	K 785.192-74	541.655-06	243.537-68

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 31. avgusta 1914	10955
„ „ „ 30. junija 1914	10786
Narastek v 2 mesecih	169

Hranilni oddelek.

Stanje vlog do 31. avgusta 1914	K 107.181-13
„ „ „ 30. junija 1914	559.641-72
Narastek v 2 mesecih	K 47.539-41

Na bolniški in posmrtni podpora se je izplačalo od 1. julija do 31. avg. 1914 K 4448-50
Na dividendah se je izplačalo od 1. jul. do 1. avg. 1914 K 403-27
(Zadružna doba 1913—1914.)

Izkupiček skladišča oblek

(že obsežen v razgledu razpečanega blaga.)

Oddelek konfekcije	K 10.342-65
„ manufakture	11.861-08
„ obuval	9.456-58
„ pokrival	2.442-60
Skupno	K 34.102-91

Trst, dne 31. avgusta 1914.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Železničarski koledar
(v nemščini)

za leto 1915 z zavarovalniško svoto 200 kron za slučaj smrti v službi

je izšel!

Vsebina bogata.

Priporočila se nakup in razširjanje.

„Tedenske Slike“

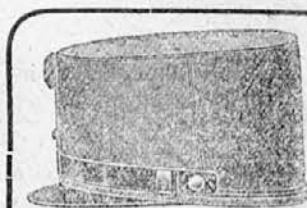
ki priobčuje najnovejše vesti in slike z bojišč. V zvezi je z ilustracno centralo na Dunaju, ki ima več posebnih vojnih poročevalcev-fotografov. List „Tedenske slike“ stane za četrt leta 2-50 K, za pol leta pa 5 K. Naslov: Tedenske Slike, Ljubljana.

Posamezne številke se dobe po tobakarnah, knjigarnah in na kolodvorih izvod po 22 h.

Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.
Napitnina je odpravljena.
Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Adalbert Kassig

Ljubljana, Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.

Naročajte in podpirajte delavsko časopisje!

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

zalogi lastne tovarne Peter Kozina & Ko.

Ljubljana na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške	K 14.—, 17.—, 20.—.
„ ženske	12.—, 15.—, 18.—.
„ dečke 36/39	K 10.—, 12.—.
„ otroke št. 22 25 26-28 29 31 32-35	K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

Garantirana kakovost
Cenejše vrste od K 1-50 naprej.

40 letni uspeh, ki ga potrjuje na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana**

Naročite si ilustrovani tednik

„Tedenske Slike“

ki priobčuje najnovejše vesti in slike z bojišč. V zvezi je z ilustracno centralo na Dunaju, ki ima več posebnih vojnih poročevalcev-fotografov. List „Tedenske slike“ stane za četrt leta 2-50 K, za pol leta pa 5 K. Naslov: Tedenske Slike, Ljubljana.

Posamezne številke se dobe po tobakarnah, knjigarnah in na kolodvorih izvod po 22 h.

Pozor! železničarji! Pozor!

Naš

Koledar za železničarje

za leto 1915

je že izšel. Cena mu je kakor prejšnje leto z zavarovanjem za smrtno nesrečo za sodruge na 200 K samo

1 krono 20 vinarjev.

Posameznikom pri poštni pošiljavi 10 vin. za poštnino več.

Pogoji za pošiljatev za krajevne skupine in njih funkcionarje so sledeči: Pri naročitvi od 20 izvodov dalje 20 vin. od izvoda, če se znesek vnaprej pošlje ali če je znesek tekem 30 dni po sprejetju koledarjev plačan; pri poznejšem plačilu se dovoli brez izjeme po 10 vin. provizije od vsega izvoda.

Vsebina koledarja je od prve do zadnje črke novo prirejena in so vsa za železničarje važna in potrebna vprašanja na lahko umevni način razložena. Naš koledar torej ni samo dobra pripomočna knjiga za vsacega uslužbenca, ampak tudi kazipot v vseh strokovnih vprašanjih. Vsaki nepristranec bo moral označiti to knjigo kot najvzornejšo svoje vrste.

V letu 1913 je bilo 41 odjemalcev koledarja smrtno ranjenih, ki se jim je izplačala 200 kronska odkupna premija. Imena ponesrečenih so na strani 147 koledarja za leto 1915. Ker je bila naklada pred vojnimi dogodki pripravljena in večja kakor v prejšnjem letu, zato je potrebna tokrat mnogo večja propaganda za prodajo, če nečemo, da ostane velik del zaloge neprodan, kar bi organizacijo težko oškodovalo. Pri dobri agitaciji odpade ta nevarnost.

Češki koledar za železničarje se dobiva izključno v upravnistvu „Železnični Zrizenec“, Praga-Žižkov, Krásova, št. 11.

Poljski železničarski koledar ne more letos zaradi obstoječih razmer iziti in izvira iz tega dejstva za sodruge in organizacijo nepopravljiva škoda.

Da podamo sodrugom vpogled v vsebino nove letne knjige, sledi tu vsebina.

Predgovor. — Koledarij. — Zaznamki za strojno osobe. — Za plačo. — Za odtegljaje. — Zaznamki za dobljene proste karte 1915. — Kurilni ekvivalent za preračunavanje premogove premije in pasiranje. — Računanje oljne premije, cene mazilnega in razsvetilnega materiala za lokomotivno osobe. — Roistni in godovni dnevi v moji družini. — Zaznamek. — Dnevi za leto 1915. — Najvažnejše o pravicah osobja državnih železnic itd. — Predpisi za izmero službe in počitka. — Zdravstveno varstvo oči itd. — Novi zakon o dohodarini itd. — Uspehi naše organizacije. — Uspehi dveletnega delovanja v podporah preostalim. — Naše kalendarsko zavarovanje. — Železničarski dom. — Kako pridem najhitreje v železničarski dom. — Poj, komur je dano petje, s sledečimi pesmami. — Vožnje ugodnosti za delavce c. kr. državnih železnic poleg 2 tabel. — Kaj dobe zaostale ob smrti uslužbenca od železniške uprave? — Plačilna tabela za poduradnike in slugo. — Pokojninski normale za uslužbenca in njih zaostale c. kr. državnih železnic. — Provizijski normale za uslužbenca in njih preostale c. kr. državnih železnic. — Tabele za preračunavanje provizije za vlakospremno osobe c. kr. St.-E.-G. črte (vzhodna železnica). — Preračunavanje provizije za vlakospremno osobe južne železnice. — Važno delo za stranko. — Nemška socialna demokratična društva v inozemstvu. — Naslovni zaznamek: Splošno pravovarstveno in strokovno društvo; Strokovno zavarovanje proti nezgodam; Internacionalna strokovna tajništva. — Važno iz vsega sveta: Državni uslužbeni v Avstriji; Avstro-Ogrski; Prinejajoča dolžina javnih železniških in telegrafskih prog v kilometrih; Jeziki vseh narodov na zemlji; Število ljudskih šol; Verstva na zemlji; Razdelitev prebivalstva po poklicu in opravi v Avstro-Ogrski; Letni prirastek prebivalstva; Letni smrtni slučaj na 1000 prebivalcev; Vojna moč posameznih držav in mornarice; Državni dolg; Vrednost uvoza in izvoza; Primerjava številnosti evropskih narodov; Razdelba suhe zemlje in vode na zemeljski površini; Analfabeti med rekruti posameznih držav v Evropi; Poklerikalenje avstrijskega šolstva in število samostanov; Vrednost najvažnejših zlatih denarnih enot; podatki zadnjega ljudskega štetja; Tarif pisemske pošte; Kolkovna lestvica za Avstro-Ogrsko; Meterske mere in uteži.

Bogata vsebina in mnogo vredno zavarovanje zagotovi koledarju gotovo mnogo odjemalcev.

Sodrugl agitirajte z vso vneto za Vaš novi koledar, da obvarujete organizacijo škodel!

Založba koledarja.